

Asia	Musiikin julkinen esittäminen tanssioppilaitoksissa
Hakija	Suomen tanssioppilaitosten liitto STOPP ry
Annettu	Helsingissä 26.5.1998

Selostus asiasta

Suomen tanssioppilaitosten liitto STOPP ry (jäljempänä liitto) on 5.2.1998 päivätyllä kirjelmällä pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa tekijänoikeuslain 2, 21 ja 54 a §:n tulkitsemiseksi. Lausuntopyynnön kysymykset varsinaisesti liittyvät tekijänoikeuslain 2 ja 54 a §:ään.

Lausuntopyynnössä kerrotaan, että liiton jäsenkoulut toimivat kuntien auktorisoimina taidetanssin perusopetuskouluina. Niiden juridinen muoto on rekisteröity yhdistys. Koulut antavat toiminta-alueillaan kuntien auktorisoimaa, lakiin nojaavaa taiteen perusopetusta. Koulujen pääoppiaineet ovat klassinen baletti ja nykytanssi. Opetusryhmät on jaettu luokkiin, joissa opetus etenee vuosittain asteelta toiselle perusopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Opetusryhmän kokoonpano ei muutu lukuvuoden aikana. Sama pedagogi vastaa ryhmän opetuksesta koko lukuvuoden. Koulut käyttävät musiikkinaan joko elävää säestystä tai ostettuja äänitteitä.

Liiton ja Säveltäjien tekijänoikeusjärjestö Teosto ry:n (jäljempänä Teosto) välillä on voimassa tariffisopimus, jonka lainmukaisuuden liitto on asettanut kyseenalaiseksi. Liitto ja Teosto ovat käyneet lausuntopyynnössä esitetyn asian vuoksi yhden keskustelun ja ne ovat esittäneet näkemyksensä toisilleen myös kirjeitse 13.11.1997 ja 5.12.1997. Yhteistä näkemystä ei ole löytynyt.

Lausuntopyynnössä esitetään seuraavat kysymykset:

1. Onko opetusryhmä tekijänoikeuslain 2 §:ssä tarkoitettu suljettu piiri?

Tässä yhteydessä lausuntopyynnössä todetaan, että opetusryhmän kokoonpano pysyy vakiona koko lukuvuoden. Ryhmän koostumus ei muutu yleensä suuresti koko opiskeluajankaan kuluessa. Liitto katsookin, että opetusryhmä on suljettu.

2. Onko opetusryhmä tekijänoikeuslain 2 §:ssä tarkoitettu suurehko piiri?

Lausuntopyynnössä todetaan, että opetusryhmän koko on ryhmän tasosta ja opetusaineesta riippuen 5-15 oppilasta.

3. Onko taiteen perusopetusta antavien taidetanssikoulujen opetustoiminta tekijänoikeuslain 54 a §:n mukaista ansiotoimintaa?

Liiton näkemyksen mukaan koulujen toiminta ei ole ansiotoimintaa seuraavista syistä johtuen:

Koulut toimivat rekisteröityinä yleishyödyllisinä, voittoa tavoittelemattomina yhdistyksinä. Koulujen oppilasmaksut menevät yksinomaan toiminnan ylläpitämiseen. Koulujen kehnoa taloutta tuetaan useilla paikkakunnilla kunnallisin ja valtiollisin tuin. Koulujen toimintaa ei ole katsottu verolakien puitteissa ansio- eikä elinkeinotoiminnaksi, joten koulut on vapautettu sekä tulo- että arvonlisäverosta.

Lausuntopyynnössä kerrotaan, että Teoston tulkinnan mukaan opetustoiminta, jossa oppilaalta peritään maksu, täyttää ansiotoiminnan tunnusmerkit. Liitto toteaa, että tulkinta vaikuttaa keinotekoiselta. Maksua peritään nykyisin lähes kaikista julkisistakin palveluista, muun muassa terveyskeskuskäynnistä, lasten päivähoidosta, rakennusluvasta, teatterikäynnistä ja kaupparekisteri-ilmoituksesta. Edellä lueteltuja toimintoja voidaan liiton mukaan tuskin katsoa ansio- tai elinkeinotoiminnaksi. Teoston näkemyksen mukaan tulkiten ei verovaroin ylläpidetyn peruskoulun ohella löytyne opetustoimintaa, joka täyttäisi kriteerin. Tämä ei liiton mukaan liene lainsäätäjän tarkoittama rajanveto.

Lausuntopyyntöön on liitetty siinä mainittu liiton ja Teoston välinen kirjeenvaihto.

Vastine

Tekijänoikeusneuvosto on varannut Teostolle tilaisuuden vastineen antamiseen.

Teoston 26.2.1998 päivätyssä vastineessa todetaan, että tekijänoikeuslain 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta saattamalla se yleisön saataviin. Saman pykälän 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin muun muassa esittämällä se julkisesti.

Tekijänoikeuslain 21 §:n 1 momentin mukaisesti julkaistun teoksen saa esittää julkisesti muun muassa opetuksen yhteydessä. Lain 54 a §:n mukaan opetustoimintaa koskevia tekijänoikeuden rajoituksia ei sovelleta opetustoimintaan, jota harjoitetaan ansiotarkoituksessa.

Julkisen esityksen rajanvetoa on käsitelty lain esitöissä, oikeuskirjallisuudessa, oikeuskäytännössä sekä tekijänoikeusneuvoston lausunnoissa. Kaiken tämän perusteella voidaan Teoston mukaan todeta,

että tekijänoikeudellisesti julkinen on esitys, jonka kuulijoita tai katselijoita ei ole ennalta yksilöllisesti määrätty. Selkeästi yksityisessä piirissä ("suljettu piiri") tapahtuvaa esittämistä on teoksen esittäminen perhepiirissä tai suppeassa ystäväpiirissä. Teoston mukaan lausuntopyynnössä tarkoitettussa tilanteessa ei ole tästä kysymys.

Taiteen perusopetuksesta annetun lain (424/1992) 3 §:n mukaan opetushallitus antaa taiteen perusopetuksessa noudatettavat eri taiteenalojen opetussuunnitelmien perusteet. Tanssin opetussuunnitelman perusteissa (opetushallituksen määräys 23/011/93) ei ole Teoston mukaan löydettävissä opetukseen osallistumiselle minkäänlaisia sellaisia kriteereitä, joiden perusteella voitaisiin katsoa opetusryhmän muodostavan tekijänoikeuslain tarkoittaman suljetun piirin. Vastineessa todetaan, että kyseessä on selkeästi tekijänoikeudellisesti avoin piiri. Kun kyseessä on avoin piiri, ei sillä, että opetusryhmän koostumus ei yleensä suuresti muutu lukuvuoden aikana, ole asiassa merkitystä.

Vastineen mukaan edellä todettu vastaa myös lausuntopyynnön toiseen kysymykseen. Lausuntopyynnön tarkoittamissa tilanteissa kysymyksessä ei ole suljettu piiri. Näin ollen rajanvedolla suurehkon suljetun piirin ja muun suljetun piirin välillä ei ole merkitystä.

Teoston mukaan kolmanteen kysymykseen vastaaminen edellyttää tosiasianäyttöä. Teoston mukaan tekijänoikeusneuvosto ei voi ottaa kantaa siihen, toimivatko kyseessä olevat koulut kaupallisella pohjalla. Teosto toteaa, että kolmas kysymys on tästä syystä jätettävä käsittelemättä. Teosto ottaa vastineessa kuitenkin kantaa kolmannen kysymyksen osalta siltä varalta, että tekijänoikeusneuvosto katsoo kysymyksen koskevan tekijänoikeuslain tulkintaa.

Vastineessa todetaan, että tekijänoikeuslain 54 a §:n mukaan tekijänoikeuslain opetustoimintaa koskevia säännöksiä ei sovelleta opetustoimintaan, jota harjoitetaan ansiotarkoituksessa.

Vastineessa kerrotaan, että käsitteellisesti "taidetansseihin" määritellään yleensä klassinen baletti, moderni ja uusi tanssi sekä jazztanssi (esimerkiksi Riitta Repo, Tanssien tulevaisuuteen, Valtion painatuskeskus 1989, ss. 32). "Taidetanssikoulu" on yleensä taidetanssin opetukseen erikoistunut tanssikoulu, joka voi myös antaa "taiteen perusopetusta" tanssissa, jos kunta on päättänyt järjestää tämän opetuksen käyttämällä hyväksi kunnan ulkopuolisia palveluita (laki taiteen perusopetuksesta 2 §).

Viimeisimmän vastinetta kirjoitettaessa käytettävissä olleen Taiteen perusopetuksen vuosikirjan (1995) mukaan vuonna 1994 vahvistettuja opetussuunnitelmia tanssissa oli yhteensä 109. Näistä yksityisoikeudellisia oli 60 %. Saman julkaisun mukaan oppilaista 72,4 % sai opetusta tanssikouluissa.

Vastineen mukaan tanssikoulut toimivat yleensä ansiotarkoituksessa. Myös laissa taiteen perusopetuksesta todetaan, että kunta voi järjestää

taiteen perusopetuksen käyttämällä hyväksi kunnan ulkopuolisia palveluita. Erilaisten palvelujen tarjoajat toimivat yleensä nimenomaisesti ansiotarkoituksessa. Sillä, missä muodossa toiminta tapahtuu (rekisteröity yhdistys, osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö tai muu) ei ole merkitystä. Kyseessä on ammattimaisesti harjoitettu toiminta, jossa oppilailta peritään maksu.

Teoston näkemyksen mukaan tekijänoikeuslain 54 a §:n soveltuvuuden kannalta ei ole merkitystä sillä, miten tanssikoulu käyttää oppilailta perimänsä maksut, missä kunnossa tanssikoulun talous tosiasiallisesti on tai minkälaista verotuslainsäädäntöä toimintaan sovelletaan.

Vastineessa huomautetaan, että Teostolla ja liitolla on erittäin pitkät sopimusperinteet lausuntopyynnön tarkoittamasta käyttöyhteydestä, jonka tekijänoikeudellisesti julkista luonnetta ei ole liiton toimesta missään vaiheessa aikaisemmin kiistetty.

Yhteenvedona Teosto esittää, että lausuntopyynnössä esillä olevassa tilanteessa kyseessä on tekijänoikeudellisesti avoin piiri. Tekijänoikeusneuvoston on jätettävä lausuntopyynnön kolmas kysymys tosiasianäyttöä edellyttävänä käsittelemättä. Jos tekijänoikeusneuvosto katsoo, että kysymys on tekijänoikeuslain tulkinnasta, Teosto katsoo, että kyseessä on tanssikoulun ansiotoiminta tekijänoikeuslain 54 a §:ssä tarkoitettulla tavalla.

Teoston vastineen mukaan on selvää, että tanssikoulujen opetustoiminta on käytännössä monimuotoista. Tällaiset seikat voidaan Teoston mukaan ottaa parhaiten huomioon osapuolten välisissä sopimus- ja tariffineuvotteluissa, joita Teosto on valmis jatkamaan liiton kanssa.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain 55 §:n nojalla tekijänoikeusneuvoston toimivaltaan kuuluu antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Tekijänoikeusneuvosto ei voi ratkaista näyttökysymyksiä. Siten tekijänoikeusneuvosto ei voi lausunnollaan ratkaista sitä, katsotaanko lausuntopyynnössä tarkoitettujen koulujen tosiasiallisesti harjoittavan ansiotoimintaa. Tekijänoikeusneuvosto voi toimivaltansa puitteissa kuitenkin ottaa kantaa siihen, miten tekijänoikeuslain 54 a §:ssä olevaa ansiotarkoituskriteeriä tulisi tulkita.

Lausuntopyyntö koskee taiteen perusopetuksena annettavaa tanssiopetusta. Taiteen perusopetuksesta annetun lain (424/1992) 1 §:n mukaan taiteen perusopetuksella tarkoitetaan tavoitteellista ja vuosittain etenevää eri taiteenalojen opetusta, jota järjestetään ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Taiteen perusopetuksen tulee tukea oppilaiden persoonallisuuden kehitystä sekä antaa oppilaille opetettavan taiteenalan tietoja ja taitoja samoin kuin valmiuksia ilmaista itseään. Taiteen perusopetus järjestetään

siten, että se luo oppilaille edellytykset hakeutua taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Lain 2 §:n mukaan taiteen perusopetuksesta päättää kunta. Kunta voi järjestää taiteen perusopetusta käyttämällä hyväksi kunnan ulkopuolisia palveluja. Lain 3 §:n mukaan opetushallitus antaa taiteen perusopetuksessa noudatettavat eri taiteenalojen opetussuunnitelmien perusteet. Kunta laatii perusteiden pohjalta opetussuunnitelmat kullekin taiteenalalle.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyyntöä ja esittää lausuntonaan seuraavan.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (404/1961) 1 §:n 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännöksessä mainitaan esimerkkinä suojattavasta teoslajista muun muassa sävellysteos. Säännöksen sisältämä esimerkkiluettelo teoksista ei ole tyhjentävä, vaan teos voi ilmetä myös muulla tavalla. Tekijänoikeus syntyy teoksen luoneelle luonnolliselle henkilölle.

Tekijänoikeuteen kuuluu taloudellisia ja moraalisia oikeuksia. Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 2 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa tekijänoikeuslain 2 luvussa säädetyin rajoituksin yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen. Saman pykälän 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin, kun se esitetään julkisesti tai kun sen kappale tarjotaan myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi taikka sitä muutoin levitetään yleisön keskuuteen tai näytetään julkisesti. Säännöksessä todetaan lisäksi, että julkisena esittämisenä pidetään myös ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille tapahtuvaa esittämistä.

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään tekijänoikeuslain 3 §:ssä. Sen mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Lisäksi säännöksessä kielletään teoksen muuttaminen tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tai omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla ja teoksen saattaminen yleisön saataviin tekijää sanotuin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Tekijänoikeuslain 43 §:n mukaan tekijänoikeus on voimassa, kunnes 70 vuotta on kulunut tekijän kuolinvuodesta.

Julkinen esittäminen

Tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin mukaan teos saatetaan yleisön saataviin muun muassa silloin, kun se esitetään julkisesti. Julkisenä esittämisenä pidetään myös ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille tapahtuvaa esittämistä.

Tekijänoikeuslakiin ei sisälly julkisen esittämisen määritelmää. Kysymystä julkisesta esittämisestä on käsitelty tekijänoikeuslain valmisteluaineistossa, oikeuskäytännössä ja oikeuskirjallisuudessa.

Tekijän oikeuteen ei kuulu teoksen esittäminen yksityisessä piirissä. Vuoden 1953 komiteanmietinnön mukaan "on nimittäin katsottava asianmukaiseksi, että teos, joka jo on ilmestynyt, saadaan vapaasti esittää yksityisissä piireissä" (KM 1953:5, s. 47). Esimerkkinä yksityisestä piiristä on oikeuskirjallisuudessa usein mainittu perhe- ja lähin ystäväpiiri.

Edellä viitatus komiteanmietinnön mukaan "missä raja on vedettävä yleisön ja yksityisen piirin välille, voi kuitenkin käytännössä aiheuttaa vaikeuksia. Yleisesti pätevää määritelmää kummastakaan käsitteestä tuskin voidaan antaa, vaan on jokainen tapaus arvosteltava erikseen elämän yleisten sääntöjen mukaan sekä ratkaisu erimielisyyden sattuessa jätettävä oikeuskäytännön varaan." Myös vuonna 1960 annetun hallituksen esityksen (HE 23/1960 vp, s. 2) mukaan rajan vetäminen yleisön ja yksityisen piirin välille on tehtävä kussakin tapauksessa yleisen käsityskannan mukaan.

Rajanvedon helpottamiseksi on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi ottaa lain 2 §:ään erityinen säännös ansiotoiminnassa tapahtuvasta esittämisestä suurehkolle suljetulle piirille. Vuoden 1960 hallituksen esityksessä (s. 2) todetaan, ettei teosten esittämistä eräissä olosuhteissa voida pitää julkisena sanan tavallisessa merkityksessä, mutta ei myöskään katsoa yksityiselämän piiriin kuuluvaksi. Esimerkkinä tästä mainitaan niin sanotun teollisuusmusiikin esittäminen, jossa teollisuusyritykset ja muut ansiotoimintaa harjoittavat liikkeet järjestävät työpaikoille musiikkia esimerkiksi radion välityksellä henkilökunnan viihdytykseksi sekä samalla parempien työsuoritusten aikaansaamiseksi. Hallituksen esityksessä todetaan, että koska pääsy työpaikoille yleensä on ulkopuolisilta kielletty, voidaan tuskin katsoa, että sävellysteos tuollaisessa tapauksessa on saatettu yleisön saataviin. Kun musiikin esittämisestä saattaa olla liikkeen omistajalle huomattavaa etua, on kuitenkin pidetty kohtuullisena rinnastaa tässä muodossa tapahtuva teoksen käyttäminen teoksen julkiseen esittämiseen.

Käsitteestä "suurehko" on oikeuskirjallisuudessa Pirkko-Liisa Haarmann todennut, että 20 hengen piiri ei ole koskaan suurehko, että 50 hengen piiri on aina suurehko ja että 20-50 hengen piirin kohdalla vastauksen antamiseen tarvitaan lisäкитеereitä (Haarmann, Tekijänoikeus, lähioikeudet ja oikeus valokuvaan, Helsinki 1992, s. 97).

Myöhemmässä lainvalmisteluaineistossa on esimerkiksi vuonna 1985 annetussa hallituksen esityksessä (HE 235/1985 vp) radio- ja

televisiolähetysten edelleen lähettämisen käsittelyn yhteydessä todettu, että yleisöksi katsotaan henkilöittäin määrittelemätön vastaanottajajoukko. Vapaasti etenevillä radioaaltoilla tapahtuvat lähetykset täyttävät hallituksen esityksen mukaan aina tekijänoikeudellisen julkisuuskriteerin. Kaapeliverkoissa tapahtuva lähettäminen on julkinen esitys, jos verkko on avoin - siihen voi periaatteessa liittyä kuka tahansa - tai jos verkko on laaja. (esitys s. 12)

Korkein oikeus on käsitellyt julkista esittämistä esimerkiksi ratkaisussa KKO 1968 II 81, jossa linja-auton omistaja velvoitettiin suorittamaan säveltäjälle hyvitys auton kaiuttimien välityksellä matkustajille esitetyistä Oy Yleisradio Ab:n lähettämistä sävelteoksista.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt julkista esittämistä useissa lausunnoissa ja muun muassa todennut, että televisio-ohjelmien esittäminen vangeille (1986:11), opetustoiminnassa tapahtuva esittäminen (1987:2), musiikin esittäminen fysikaalisissa hoitolaitoksissa (1990:14) ja televisio-ohjelmien esittäminen asuntohotellin huoneissa (1996:8) oli julkista esittämistä ja että valokuvan näyttäminen eläkeläisseurassa, johon kaikilla tietyn paikkakunnan eläkeläisillä oli mahdollisuus osallistua (1986:12), oli julkista näyttämistä. Sen sijaan lausunnossa 1995:9 ei julkisena esittämisenä pidetty videon saattamista suljetun asiantuntijayleisön nähtäville, koska se ei ollut tapahtunut ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille.

Edellä esitetyn nojalla voidaan todeta, että esittämisen julkisuus käsite on ymmärretty laajaksi. Tällaista tulkintaa tukee vuoden 1976 tekijänoikeuskomitean I osamietinnössä esitetty toteamus, jonka mukaan "2 §:ää laadittaessa on lähdetty siitä, että tekijällä tulee periaatteessa olla oikeus teoksen hyväksikäyttämiseen kaikissa niissä muodoissa, joilla on tai voidaan ajatella olevan taloudellista tai muuta käytännöllistä merkitystä" (Yksityinen käyttö, valokopiointi ja nauhoitus opetustoiminnassa, KM 1980:12, s. 15).

Tekijänoikeuslain 21 §:ssä säädetään rajoituksia tekijän julkista esittämistä koskevaan oikeuteen. Säännöksen 1 momentin mukaan teos, joka on julkaistu, on lupa esittää julkisesti jumalanpalveluksen ja opetuksen yhteydessä. Tämän säännöksen nojalla tapahtuvaan julkiseen esittämiseen ei tarvita tekijän lupaa eikä siitä tarvitse maksaa tekijän muutoin teoksensa käyttämisestä mahdollisesti edellyttämää korvausta.

Tekijänoikeuslain 54 a §

Tekijänoikeuslain 54 a §:n mukaan sitä, mitä tekijänoikeuslaissa on säädetty opetustoiminnasta, ei sovelleta ansiotarkoituksessa harjoitettavaan opetustoimintaan. Säännös lisättiin tekijänoikeuslakiin vuonna 1980 annetulla lainmuutoksella (897/1980). Lainmuutos perustui vuonna 1980 annettuun hallituksen esitykseen (70/1980 vp). Hallituksen esityksen nojalla opetustoimintaa koskevien tekijänoikeutta rajoittavien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle jäivät "kaupallisella pohjalla

toimivat kieliopistot, tanssikoulut, konekirjoituskoulut, liikkeenjohto- ja sihteeriovetusta antavat opistot ja muut vastaavat" (esitys s. 8).

Lain 54 a §:n mukaista opetustoiminnan käsitettä on pohdittu vuoden 1980 komiteamietinnössä. Mietinnön mukaan opetustoiminnalla tarkoitetaan tekijänoikeuslaissa ensi sijassa varsinaisen koulusektorin samoin kuin yliopisto- ja korkeakoulusektorin piirissä toimivien laitosten toimintaa. Kuitenkin myös muunlaiset laitokset voivat harjoittaa opetustoimintaa laissa tarkoitettussa merkityksessä. Mietinnön mukaan opetustoimintana voidaan pitää opetusta, joka tapahtuu organisoidussa muodossa, jolla on määrätty kesto tai jatkuvuus ja jonka tarkoituksena on välittää oppilaille tietoja tai valmiuksia. Organisoidussa muodossa opetus tapahtuu silloin, kun on olemassa vahvistettu opetussuunnitelma. Silloin, kun näin ei ole asianlaita, opetustoiminnalla on kuitenkin oltava tietty jatkuvuus ja suunnitelmallisuus. (KM 1980:12, s. 170-171)

Mietinnöstä käy ilmi myös muun muassa se, että tekijöiden oikeuksia on tarkoitettu rajoittaa opetustoiminnassa ainoastaan silloin, kun rajoituksen perusteena on erittäin tärkeä yhteiskunnallinen etu.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Onko opetusryhmä lain 2 §:ssä tarkoitettu suljettu piiri?

Suljetun piirin käsite sisältyy tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin toiseen virkkeeseen. Sen mukaan julkisena esittämisenä pidetään myös ansiotoiminnassa suurehkolle suljetulle piirille tapahtuvaa esittämistä. Lainvalmisteluaineiston perusteella säännös on tarkoitettu kattamaan esityksiä, joissa teosta ei voida katsoa saatettavan yleisön saataville, mutta joita ei voida pitää myöskään yksityisessä piirissä tapahtuvina.

Taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaan taiteen perusopetuksella tarkoitetaan ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta. Tekijänoikeusneuvoston saaman käsityksen mukaan mahdollisuutta päästä oppilaaksi tanssitaiteen perusopetukseen ja opetusryhmiin ei ole ennakolta mitenkään henkilöittäin määritelty. Tämän vuoksi tekijänoikeusneuvosto katsoo, että opetusryhmille tapahtuvaa esittämistä on pidettävä yleisölle tapahtuvana, tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuna julkisena esittämisenä. Tällöin ei ole kyseessä esittäminen yksityisessä taikka suljetussa piirissä.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että oppilaaksi pääsyä - mahdollisuutta periaatteessa osallistua esityksiin - ei ole katsottava ennakolta yksilöittäin rajatuksi sillä, että esimerkiksi resurssien rajallisuuden vuoksi oppilaiksi pääsevät vain ensimmäisinä ilmoittautuneet taikka valintakokeissa parhaiksi osoittautuvat.

Lisäksi tekijänoikeusneuvosto toteaa, että esittämisen tekijänoikeudellinen luonne ei muutu julkisesta muunlaiseksi pelkästään sillä perusteella, että opetusryhmän kokoonpano käytännössä suurelta osin vakiintuu.

Onko opetusryhmä lain 2 §:ssä tarkoitettu suurehko piiri?

Tekijänoikeusneuvosto viittaa edellä antamaansa vastaukseen, jossa opetusryhmille esittämistä lähtökohtaisesti pidetään tekijänoikeuslain 2 §:n 3 momentin ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuna julkisena esittämisenä.

Onko taiteen perusopetusta antavien taidetanssikoulujen opetustoiminta tekijänoikeuslain 54 a §:n mukaista ansiotoimintaa?

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vastauksen antaminen kolmanteen kysymykseen edellyttäisi näytön harkintaa ja lisätietoja kaikista mahdollisista toimintatavoista taiteen perusopetuksessa. Tämän vuoksi tekijänoikeusneuvosto tyytyy toteamaan lain 54 a §:n tulkittamisen perusteiksi seuraavaa.

Tekijällä on lähtökohtainen oikeus määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin. Tätä tekijän oikeutta on rajoitettu erittäin tärkeän yhteiskunnallisen edun toteuttamiseksi opetustoiminnassa.

Lainvalmisteluaineistossa opetustoimintana on ensisijaisesti pidetty yliopisto-, korkeakoulu- ja varsinaisen koulusektorin toimintaa. Kuitenkin opetustoimintakäsite on tarkoitettu kattamaan myös muuta organisoidussa muodossa tapahtuvaa opetustoimintaa. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että vahvistettua opetussuunnitelmaa noudattavaa taiteen perusopetusta voidaan pitää tekijänoikeuslaissa tarkoitettuna opetustoimintana.

Tekijänoikeusneuvosto tulkitsee lain 54 a §:ää siten, että tekijänoikeutta on tarkoitettu rajoitettavaksi opetustoiminnassa, jossa toteutetaan erittäin tärkeää yhteiskunnallista etua. Tekijänoikeutta ei ole rajoitettu silloin, kun opetuksen järjestämiseen tai ulkopuolisen opetuspalvelun tarjoamiseen liittyvä toiminta-ajatus on taloudellisen voiton tai muun välittömän taloudellisen edun tavoittelu. Ansiotarkoituksessa tapahtuvaa toimintaa voi kuitenkin olla myös muu kuin taloudelliseen voittoon tai muuhun välittömään taloudelliseen etuun tähtäävä toiminta. Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että opetustoiminnan ammattimaisuus tai maksullisuus ei sellaisenaan tee toimintaa ansiotarkoituksessa harjoitettavaksi.

Puheenjohtaja

Niklas Bruun

Sihteeri

Kaisa-Reetta Karhu

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa.